

Till Regeringen
Justitiedepartementet
Enheten för processrätt och domstolsfrågor
103 33 STOCKHOLM

Stockholm den 9 mars 2015

Promemoria Patent- och marknadsdomstol; kompletterande överväganden
(Ju2015/841/DOM)

Svenska föreningen för immaterialrätt (SFIR), som getts tillfälle att yttra sig över de kompletterande övervägandena till Ds 2014:2, välkomnar möjligheten att än en gång lägga synpunkter på den planerade lagreformen. Liksom tidigare fokuserar föreningen i det följande – i enlighet med sin inriktning – på immaterial- och marknadsföringsrättsliga processer och ärenden.

1 Allmänt

SFIR har med tillfredsställelse sett att det kompletterade förslaget innefattar flertalet av de ytterligare åtgärder som föreningen förordat i sitt remissyttrande den 25 april 2014, samtidigt som de i sak omfattande lagändringarna tack vare den valda ramen av rättegångsbalken och ärendelagen blir förhållandevis få.

SFIR välkomnar således förslagen om att den nya domstolen ska ges: behörighet att pröva mål om vägrad firmaregistrering, utvidgad behörighet att pröva tvistemål och mål om bättre rätt till patentsökt uppfinning, viss behörighet att pröva mål om företagshemligheter och behörighet att pröva blandade åtal m.m. SFIR välkomnar också förslaget att vardera part som huvudregel ska svara för sina rättegångskostnader i invändningsärenden.

De ytterligare synpunkter som framkommer i detta svar återspeglar medlemmarnas särskilda kompetens, inklusive olika slags praktiska erfarenheter från det immaterialrättsliga och marknadsrättsliga området. De rör: kumulationen av mål om företagshemligheter och immaterialrätter (*nedan 2*), vikten av att leva upp till förslaget om prejudikatsbildningen (*nedan 3*), domstolens sammansättning i ärenden (*nedan 4*) och förslag om en på förhand fastlagd översyn för eventuella justeringsbehov (*nedan 5*).

2 Mål om skydd för företagshemligheter

Avsnitt 3.2 om domstolens utvidgade behörighet att pröva tvistemål framstår som en praktisk och nödvändig "tolkningsförklaring" av den nya domstolens flexibilitet inom sitt kompetensområde. Det gäller också promemorians förslag i avsnitt 3.3 om att den nya domstolen ges utvidgad behörighet att pröva ett mål om företagshemligheter som rör skadestånd, vite m.m., som varmt välkomnas av SFIR. Som påpekas i tilläggspromemorian finns en sådan möjlighet idag där så är lämpligt enligt reglerna i 14 kap. rättegångsbalken. Exempelvis kan en talan enligt lagen om företagshemligheter föras samman med ett pågående mål immaterialrättsligt mål, om exempelvis upphovsrätt. Det är både viktigt och ändamålsenligt att sådana mål också framgent kan föras samman – med hänsyn tagen till de särskilda arbetsrättsliga intressena.

Även om det säkert är vanligt att en talan som avser både lagen om företagshemligheter och en immaterialrättslag väcks samtidigt av käranden, exempelvis för att utnyttja de immaterialrättsliga bevissäkringsmöjligheterna, ställer föreningen sig frågande till den föreslagna begränsningen i just detta kumulationssammanhang. Varför ska talan behöva väckas *samtidigt* enligt lagen om företagshemligheter och en ytterligare tillämplig immaterialrättslag om intrång eller vitesförbud (föreslagna 15 § FHL; se s. 53 och 117). Det som sägs beträffande de föreslagna nya kumulationsreglerna på s. 47 i tilläggspromemorian om att processuella skäl kan motivera att en senare väckt "tvistemålstalan" läggs samman med immaterialrättsmålet förefaller att lika väl kunna aktualiseras beträffande företagshemligheter. Kravet på att talan ska väckas samtidigt har inte heller motiverats i tilläggspromemorian. För att inte regleringen i samband med företagshemligheter ska vara onödigt begränsad, och innebära en inskränkning jämfört med vad som gäller idag, bör det enligt SFIR även fortsättningsvis vara möjligt att en sådan efterföljande talan enligt lagen om företagshemligheter ska kunna läggas samman med exempelvis ett upphovsrättsmål (jfr föreslagna 1 kap. 5 och 6 §§ lag om patent- och marknadsdomstol).

3 En förstärkt prejudikatsbildning

Föreningen uppskattar förslagen om en förstärkt prejudikatsbildning trots en förkortad instansordning, jfr avsnitt 4. Det är alltid eftersträvänsvärt med korta behandlingstider. SFIR har tidigare uppmärksammat det oönskade förhållandet att den nya instansordningen – åtminstone formellt – blir förlängd för ärenden jämfört med nuvarande system (s. 7 i remissvaret). Den innebär att ett patents eller ett varumärkes giltighet i värsta fall kan prövas i fem instanser (med invändning plus ogiltighet). Föreningen vill därför särskilt understryka vikten av att leva upp till de påpekanden som görs i avsnitt 4 om att den andra instansen om möjligt renodlas som överprövningsinstans med huvudsakligt ansvar för prejudikatsbildningen på jurisdiktionsområdet.

4 Domstolens sammansättning i ärenden

I sitt remissvar på Ds 2014:2 tryckte SFIR särskilt på att kraven på juridisk och saklig kompetens i den nya domstolen måste ställas högt (se sammanfattningen på s. 10). Motsvarande målsättning kan också utläsas ur övervägandena i avsnitt 4 och 5 om den nya domstolens respektive överdomstolens sammansättning i ärenden. Det just sagda leder ändå till två kommentarer om den föreslagna sammansättningen i ärenden, dels patenträttsliga, dels mönster- och varumärkesrättsliga.

För de patenträttsliga ärendena är inte bara antalet domare utan också en tekniskt sakkunnig bemanning central för att behålla och vidareutveckla den juridisk-tekniska sakkunskap med fullvärdiga teknisk domare i patentärenden som präglat svenska patentprocessen och gett grund för ett internationellt inflytande. För en sakkunnig ärendebehandling kan värdet av att behålla ett representativt antal patentråd i den nya domstolen inte överskattas vid integrationen av Patenbesvärsrätten i de allmänna domstolarna. Beträffande domstolens sammansättning bör det därför enligt SFIR:s uppfattning endast kunna komma i fråga att i domstolssits med en (1) tekniskt sakkunnig ledamot, är denne alltid patentråd med den särskilda kunskap och erfarenhet som en sådan domare har. Där utrymme ges för två (2) tekniska ledamöter i domstolen kan det däremot gärna finnas även en tekniskt specialiserad expert (jfr. s. 75 ff.). Eftersom tilläggspromemorian – i likhet med Ds 2014:2 – inte uttryckligt särskiljer mellan patentråd och andra tekniska experter som också dömer i patentmål, utan genomgående talar om bådadera som ”tekniska ledamöter”, borde detta således förtydligas.

Beträffande mönster- och varumärkesrättsliga ärenden noterar SFIR att medan tilläggspromemorian innehåller välkomna förslag om förstärkning i marknads- och konkurrensrättsliga respektive patent- och växtförädlarrättsliga ärenden, sägs inget om sammansättningen i övriga ärenden. De är tydligen tänkta att avgöras enligt ärendelagens sammansättningsregler med en (1) lagfaren domare som huvudregel (jfr. Ds 2014:2 s. 251 och 3 § ärendelagen). Som just nämnts i uppskattande ordalag framhåller tilläggspromemorian särskilt att tyngdpunkten för domstolsprövningen ska ligga i första instans (s. 69). Vikten av att den nya domstolen kan erbjuda en kvalificerad prövning av varje enskilt ärende och en hantering som är ägnad att upprätthålla allmänhetens och parternas förtroende för rättsskipningen uttrycks också särskilt i tilläggspromemorian (s. 76). Det finns därför anledning att på nytt överväga om inte domstolen även mönsterrättsliga och varumärkesrättsliga ärenden av rättssäkerhetskäl som huvudregel ska bestå av tre ledamöter i likhet med de övriga måltyper som berörs i tilläggspromemorian.

I övrigt kan noteras att texten om de tekniska ledamöternas fördelning och placering sammantaget framstår som lite svävande och behöver finna en form på sikt, jfr. avsnitt 7. I övrigt finner SFIR tanken tilltalande att kunna hålla öppet och utveckla för eventuellt vidgade behov av tekniska eller ekonomiska experter på mönster- och varumärkesområdet.

5 Översyn för justeringar

Föreningen vill slutligen understryka att det är en stor och betydelsefull reform som genomförs på ekonomiskt mycket betydelsefulla områden. Det är också viktigt att en reform av det föreslagna slaget med omplaceringar av människor m.m. genomförs så snabbt som möjligt när de väl har beslutats. De förändringar som sker går inte att backa tillbaka, samtidigt som det kommer att ta tid innan alla bitar har trillat på plats och resultatet av reformen kan uppskattas fullt ut. Det bör emellertid inte hindra att en uppföljande utvärdering sker inom överskådlig tid i det uttryckliga syftet att eventuellt justera och ytterligare åtgärda sådant som inte kunnat inses vid lagstiftningens genomförande. Redan från början kan det därför enligt föreningens uppfattning vara värdefullt att besluta om en utvärdering i två omgångar, exempelvis efter 36 respektive 60 månader från ikraftträdandet. Utvärdering ska ta sikte på behov av justeringar i förhållande till både de uppsatta målen om effektivare hantering som kan mätas objektivt och till kvalitativa data från anställda och nyttjarna av systemet.

Innehållet i detta remissvar har behandlats vid föreningens styrelsemöten den 19 februari och den 9 mars 2015. Det expedieras av SFIR:s sekreterare, advokat Erik Sandgren.

Stockholm den 9 mars 2015

Marianne Levin
Professor, Jur. dr., fil. Dr. *h.c.*
Ordförande SFIR

Erik Sandgren
Advokat
sekreterare SFIR